HOLDİNG ŞİRKETLERE TANINAN MUAFİYET ve İSTİSNALAR[1]

EXEMPTION AND EXCEPTIONS GRANTED TO THE HOLDING COMPANIES

Soner ALTAŞ*

ÖZ

Türk Ticaret Kanunu'nda holding şirketlere kanuni yedek akçeler kısmında tek bir yerde değinilmiştir. Yasada yer alan bu hükmün amacı ise, holding şirketlerin yedek akçeler konusundaki durumunu düzenlemek ve holdinglere bu konuyla ilgili olarak maddenin hangi hükümlerinin uygulanmayacağını göstermek olup; Ticaret Kanununda holding şirketlere uygulanacak hükümler konusunda bir düzenlemeye gidilmemiştir. Mevzuattaki bu boşluğa rağmen, ülkemizde, holding şirket uygulaması geçen yarım asır içerisinde hatırı sayılır bir seviyeye ulaşmıştır. Halihazırda ülkemizde sadece anonim şirket statüsünde ve saf holding kuruluşuna izin verilmektedir. Uygulamada holding şirket ortakları ve yöneticileri tarafından fazlaca bilinmediğini ve hatta hiç duyulmadığını tahmin ettiğimiz, ülkemizdeki ilk holdingden daha yaşlı olan ve

ABSTRACT

In the Turkish Commercial Code, the holding companies are mentioned in a single place in the legal reserves section. The purpose of this provision in the law is, to regulate the status of holding companies on reserve funds and to show to the Holding which provisions of the articles of association are not applicable; there has been no Regulation on the provisions to be applied to holding companies in the Commercial Code. Despite this gap in legislation, in our country, the holding company's implementation has reached a significant level in the last half-century. At present, only joint stock company and pure holding company is allowed in our country. In practice, there is a law which is older than the first holding in our country, which is not known or even heard by holding company partners and managers, and which gives exceptions and

* Başmüfettiş

[1] Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına ait olup, çalıştığı Kurumunu bağlamaz.

M.G.T.: ***20.12.2017*** */ M.K.T.:* ***19.01.2018***

holding şirketlere birtakım istisna ve muaflık tanıyan bir yasa bulunmaktadır. Bu çalışmada, halihazırda yürürlükte olan 86 sayılı Yasa ile holding şirketlere tanınan muafiyet ve istisnalar üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Holding Şirket, Şirket Kuruluşu, Tahvil İhracı, Yabancı Ortak, Oda Ücretleri.

exemptions to holding companies. This study focuses on the exemptions and exceptions that are granted to holding companies by the current 86 Law.

Keywords: Holding company, establishment of a legal corporation , bond issuance, foreign partner, room fees

1- GİRİŞ

Ülkemizde holding şirketlere yönelik yasal düzenlemelerin sayısı yok denecek kadar azdır. Hatta, holding şirketlerin kuruluşlarına yasal dayanak teşkil eden Türk Ticaret Kanunu'nda dahi, holding şirket ibaresine sadece bir maddede ve dolaylı bir şekilde değinilmiştir. Hatta, mülga 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununun yasalaştığı dönemde, ülkemizde herhangi bir holding şirketin varlığı da söz konusu değil idi (Altaş, 2010, s.69).

Bu eksikliğin giderilmesi ve holding şirket kuruluşunun teşvik edilmesi amacı ile, Türk Ticaret Kanunu'nun yasalaşmasından dört yıl sonra 86 sayılı Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun kabul edilmiş ve ülkemiz ilk holding şirketine 1963 yılının sonlarında kavuşmuştur. Anılan Yasa, holding şirketin kuruluşuna yönelik birtakım muafiyet ve istisnalar getirmekle ve yarım asra yakın bir süredir yürürlükte bulunmakla birlikte[2], uygulamada, çok az kişi böyle bir yasanın varlığından haberdardır. İşte bu çalışmada, halihazırda yürürlükte olan söz konusu yasa ile holding şirketlere tanınan muafiyet ve istisnalardan günümüz itibariyle güncelliğini koruyanlar ele alınmaktadır.

2- HOLDİNG ŞİRKETLERE 86 SAYILI YASA ile GETİRİLEN MUAFİYET ve İSTİSNALAR

Mülga 6762 sayılı (eski) Türk Ticaret Kanunu (ETK)'nda muhtelif şirket türleri kapsamlı bir şekilde düzenlendiği ve bu şirketler konusunda açık kurallar getirildiği halde, holding şirketlere, anonim şirketlerin yedek akçeyle ilgili hükümlerinin düzenlenmesi sırasında değinilmiş; 466'ncı maddenin dördüncü fıkrasında *"İkinci fıkranın 3 numaralı bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştirakten ibaret olan 'holding' şirketleri hakkında cari değildir."* hükmüne yer verilmişti.

Her ne kadar 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununda şirketler topluluğu ilk defa düzenlemiş ve Kanunun 195 ilâ 209'uncu maddelerinde şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemelere yer verilmiş ise de, yeni TTK'da da ETK'daki yaklaşım benimsenmiş ve holding şirketlere kanuni yedek akçeler kısmında tek bir yerde değinilmiştir. ETK'nın m.466/f.4 hükmüne karşılık, TTK'nın "Genel kanuni yedek akçe" kenar başlıklı 519'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında "*İkinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında uygulanmaz."* denilmiştir.

---

[2] Önceki yıllara ait Bütçe Kanunlarında olduğu üzere, 2017 yılı Bütçe Kanunu'nun eki Harcamaların Kanuni Dayanaklarına İlişkin Listede de yer almaktadır.

Ufak bazı kelime değişiklikleri haricinde eski ve yeni her iki fıkra hükmü de aynıdır. Türk Ticaret Kanunu'nda holding şirketlere ilişkin başkaca bir düzenleme bulunmamaktadır (Altaş, 2016, s.229). Kanunda yer alan düzenlemenin asıl amacı ise, holding şirketlerin yedek akçeler konusundaki durumunu düzenlemek ve holdinglere bu konuyla ilgili olarak maddenin hangi hükümlerinin uygulanmayacağını göstermek olup; ayrıca holding şirketlere uygulanacak hükümler konusunda bir düzenlemeye gidilmemiştir. Mevzuattaki boşluğa rağmen, ülkemizde, holding şirket uygulaması başarılı bir seyir izlemiş ve –halktan para toplamak amacıyla kurulan ve sonra tasfiye sürecine giren sınırlı sayıdaki olumsuz uygulama haricinde- uluslararası rekabet gücü yüksek holding şirketler vücuda gelmiştir. Halihazırda, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğünce, sadece saf holding şeklinde ve anonim şirket statüsünde holding şirket kuruluşuna izin verilmektedir. Kendileri sınai ve ticari faaliyette bulunmayan, gayeleri esas itibariyle başka şirketlere iştirak etmek olan holding şirket türü, saf holding olarak adlandırılmaktadır (Altaş, 2002, s.220).

Uygulamada fazlaca bilinmemekle ve hatta hiç duyulmamış olduğu tahmin edilmekle birlikte, 1960 yılında holding şirketlere birtakım istisna ve muaflık tanıyan bir yasa kabul edilerek yürürlüğe sokulmuştur. Anılan yasal düzenleme halihazırda da yürürlüktedir. 20 Eylül 1960 tarihinde kabul edilen ve 22/9/1960 tarih ve 10610 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 86 sayılı "Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun" beş maddeden ibarettir. Son iki maddesinin yürürlükle ilgili olduğu dikkate alındığında, anılan Yasanın üç esas maddeden ibaret olduğunu söylemek mümkündür. Uygulamada bulunduğu yarım asırlık süreçte, anılan yasanın sadece 3'üncü maddesinde 4/10/1960 tarih ve 93 sayılı yasa ile değişiklik yapılmış, bunun haricinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu çerçevede, anılan yasa ile holding şirketlere tanınan muafiyet ve istisnalar, aşağıda üç başlık altında incelenmiştir.

2.1- Holding Şirketin Kuruluşunda ve Tahvil İhracında Tanınan İstisnalar

86 sayılı "Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun'un 1'inci maddesinde, "*Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketinin kuruluşunda Türk Ticaret Kanununun ani ve tedrici teşekküle ait hükümleriyle kuruluştan sonra ihraç edeceği tahviller bakımından aynı kanunun 422 nci maddesinin koyduğu tahditler tatbik edilmez.*" denilmiştir.

TTK'nın 330'uncu maddesinde "Özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır." denilmiştir. Benzer bir hüküm eski Ticaret Kanunu'nda da yer almakta idi. 86 sayılı Kanun, holding anonim şirketler açısından özel kanun kabul edilmelidir. Dolayısıyla, holding şirketlere öncelikle, 86 sayılı Kanun hükümleri uygulanacak, bu Kanunda düzenlenmeyen konularda ise TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümleri esas alınacaktır. 86 sayılı Kanunun anılan maddesi ile holding anonim şirketlere hem kuruluşta hem de tahvil ihracında bazı istisnalar tanımıştır.

Önce, tahvil ihracına ilişkin istisnaya değinelim. Madde gerekçesinde, düzenlemeye ilişkin olarak "*Bu şirket geniş ölçüde sermaye piyasasının kurulmasını istihdaf ettiği cihetle zamanla tahvil ihracı suretiyle de malî imkânlarını genişletecektir. İştirakleri ile malî itibarı ödenmiş sermayesinin çok üstüne çıkacak olan Şirketin tahvillerinin piyasada taleple karşılanacağı göz önünde bulundurularak Ticaret Kanununun 422 nci maddesinin, vaz'ettiği tahdidin aşılmasında mahzur görülmediği gibi ehemmiyetli iktisadi menfaatler de mülâhaza edilmiştir.*" denilmiştir(Komisyon Raporu, 1960).

86 sayılı Kanunun anılan maddesinde açıkça zikredilen ETK'nın tahvil çıkarmanın üst limitine ilişkin 422'nci maddesinde "*Anonim şirketlerin çıkaracakları tahviller, esas sermayenin ödenen ve tasdik olunmuş son bilançoya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarını aşamaz.*" hükmüne yer verilmişti.

TTK'nın 504'üncü maddesinde ise "*Her çeşidi ile tahviller, finansman bonoları, varlığa dayalı senetler, iskonto esası üzerine düzenlenenler de dâhil, diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını haiz senetler ile her çeşit menkul kıymetler, aksi kanunlarda öngörülmedikçe, ancak genel kurul kararı ile çıkarılabilirler*." hükmüne yer verilmiş, 506'ncı maddede ise "504 ve 505 inci madde hükümlerine bağlı borçlanma senetlerinin toplam tutarı, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamını aşamaz; kanunların bilançoya konulmasına izin verdiği yeniden değerleme fonları da toplama katılır. Kanunlardaki istisnalar saklıdır." denilmiştir. Dikkat edileceği üzere, 506'ncı maddede, diğer kanunlardaki istisnaların saklı olduğu açıkça zikredilmiştir.

Dolayısıyla, ETK'nın 422'nci maddesine karşılık gelen TTK'nın 506'ncı maddesi hükmü,[3] holding anonim şirketlere uygulanmayacak, yani, holding anonim şirketler, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamına bağlı kalmaksızın, tahvil çıkarabileceklerdir.

86 sayılı Kanunun m.1 hükmüne göre, holding şirketlerin kuruluşunda, (mülga 6762 sayılı) Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlerin anî ve tedricî kuruluşa ait hükümleri uygulanmaz. Kanun gerekçesinde, bu hususa ilişkin olarak, şöyle denilmiştir: "*Şirket, Ticaret Kanununun hükümlerine göre hazırlanmış bulunan bir esas mukavelenameye göre kurulacak ve işleyecektir. Ancak, memleketimizde bu kadar geniş bir hissedar kütlesine hitabeden bir şirket ilk defa kurulmaktadır. Bu hissedarlar memleketin her tarafına yayılmışlardır. Bu yüzden Ticaret Kanununun kuruluş bükümleri tatbikatta büyük zorluklar çıkarmaktadır; Bu zorlukların bertaraf edilmesi için ilişik kanun tasarısının hazırlanmasına ihtiyaç hâsıl olmuştur*." Nitekim, 86 sayılı Kanunun yasalaştığı dönemde, ülkemizde herhangi bir holding şirketin bulunmadığını, ülkemizin ilk holding şirketi unvanının 20 Kasım 1963 tarihinde kurulan ve 12 Aralık 1963 tarihli Resmi Gazete'de ilan edilen Koç Holding'e ait olduğunu belirtmek faydalı olacaktır (Altaş, 2002, s.221).[4]

Ancak, hemen belirtelim ki, ETK'da anî ve tedricî kuruluşa ait hükümler yer aldığı halde, TTK'da tedricî kuruluşa yer verilmiştir. Dolayısıyla, anılan hükmü "holding şirketin kuruluşunda, TTK'nın anonim şirketlerin kuruluşuna ait hükümler uygulanmaz." şeklinde güncellemek ve anlamak gerekir. Buna karşılık, 86 sayılı Kanunun bu konudaki düzenlemesinin açık olmadığını, gerekçesinde de bu hususa detaylı olarak değinilmediğini belirtmek gerekir. Zira, bahsi geçen Kanunun teklifinde "*Şirket Türk Ticaret Kanununun hükümlerine göre hazırlanacak Esas Mukavelenamenin imzalanmasını müteakip yapılacak tescil ve ilân ile hükmü şahsiyet iktisabeder*." hükmüne yer verilmiş iken, İktisat Komisyonu'nca "Ticaret Kanunu hükümlerini teyid eder mahiyette bulunduğundan" anılan hüküm lüzumsuz görülmüş ve madde metninden çıkarılmıştır.

TTK'da anonim şirketin kuruluşunda yerine getirilmesi gereken yükümlülükler tafsilatlı bir şekilde belirtilmiştir. Madde hükmünü aynen tatbik ettiğimizde, TTK'nın 336'ncı maddesinde sayılan kuruluş belgeleri, 343'nci maddede düzenlenen ayni sermayeye değer biçilmesi, 344 ve devamı maddelerde düzenlenen nakdî sermayenin ödenmesi, payların halka arzı gibi yükümlülüklerinin holding şirket kuruluşlarında tatbik edilmeyeceği sonucu çıkmaktadır. Bu durumda, Kanun teklifinde açıkça

[3] 6103 sayılı Kanun uyarınca, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte, 6762 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan veya değiştirilen maddelerine diğer mevzuat tarafından yapılmış bulunan yollamalar, Türk Ticaret Kanununda o maddeleri karşılayan hükümler varsa onlara yapılmış sayılır.

[4] Ülkemizde 1980 yılında 100 civarında olan holding sayısı, 1996 yılında 526'ya, 2001 yılı sonu itibariyle ise 762'ye ulaşmıştır. Halihazırda ülkemizdeki holding şirket sayısının birkaç bini bulduğu tahmin edilmektedir.

yer aldığı şekliyle, TTK'nın kuruluş hükümlerine uyulmaksızın, holding anonim şirket, hazırlanacak esas sözleşmesinin imzalanmasını müteakip yapılacak tescil ve ilân ile tüzel kişilik kazanacaktır.

Ancak, hemen belirtelim ki, 86 sayılı Kanunun kabulünden 21 sene sonra, "sermaye piyasası araçları, bu araçların ihracı, halka arzı ve satışı, bunları ihraç veya halka arz edenler", 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine tabi kılınmış (6/12/2012 tarihinde kabul edilen 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır); ayrıca hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıklar, halka açık anonim ortaklıklar olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, Sermaye Piyasası Kanunu ile ihraç veya halka arz olunacak sermaye piyasası araçlarının Sermaye Piyasası Kurulu'na kaydettirilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu yönüyle, özellikle, hisse senetlerini halka arz edecek holding anonim şirketler açısından, 86 sayılı kanun ile Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun, bir kanunlar ihtilafı oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2.2- Holding Şirketin Yabancı Ortaklarına Tanınan İstisnalar

86 sayılı "Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun'un 2'nci maddesinde "*Şirkete yabancı sermaye yatıran hissedarlar*[5] *6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun bahşettiği haklardan istifade ederler. Yabancı hissedarların mezkur kanundan istifadeleri için yapmak mecburiyetinde bulundukları her türlü muameleleri onlar namına takip ve intaca şirket yetkilidir*." denilmiştir. 86 sayılı Yasanın kabul edildiği dönemde yürürlükte olan 18/01/1954 tarih ve 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ise, 05/06/2003 tarih ve 4875 sayılı "Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu"[6] ile yürürlükten kaldırılmış, ancak 4875 sayılı Kanunun 5inci maddesinin (c) bendinde "*mevzuatta 6224 sayılı kanuna yapılan atıfların 4875 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılacağı*" belirtilmiş, ayrıca aynı maddenin (a) bendinde "*mevcut yabancı sermayeli kuruluşlar ile 6224 sayılı Kanun kapsamında kurulan şirketlerin, kazanılmış hakları saklı kalmak kaydıyla 4875 sayılı Yasaya tabi oldukları*" hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede, 86 sayılı Kanunun üçüncü maddesi hükmünü "holding şirkete yabancı sermaye yatıran hissedarlar 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun bahşettiği haklardan istifade ederler." şeklinde güncellemek mümkündür.[7] Dolayısıyla, holding şirkete ortak olan yabancı sermayeli gerçek ve tüzel kişilerin aşağıda belirtilen haklardan istifade etmeleri mümkün bulunmaktadır:

- Uluslararası anlaşmalar ve özel kanun hükümleri tarafından aksi öngörülmedikçe, yabancı sermayedarların, holding şirkete pay sahibi olarak girmeleri tamamen serbest bırakılmıştır. Hol-

---

[5] 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun 2'nci maddesinin (a) bendine göre, yabancı yatırımcı; "Türkiye'de doğrudan yabancı yatırım yapan, 1)Yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ile yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarını, 2) Yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişileri ve uluslararası kuruluşları" ifade etmektedir. Gene, aynı maddenin (b) bendine göre, yabancı yatırımcı tarafından, yurtiçinden sağlanan, "yeniden yatırımda kullanılan kâr, hâsılat, para alacağı veya malî değeri olan yatırımla ilgili diğer haklar; doğal kaynakların aranması ve çıkarılmasına ilişkin haklar" gibi iktisadî kıymetler aracılığıyla, "Yeni şirket kurma veya şube açma" ya da "menkul kıymet borsaları dışında hisse edinimi veya menkul kıymet borsalarından en az %10 hisse oranı ya da aynı oranda oy hakkı sağlayan edinimler yoluyla mevcut bir şirkete ortak olma" doğrudan yabancı yatırım olarak kabul edilmektedir.

[6] 17/06/2003 tarih ve 25141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[7] 4875 sayılı Kanunun yayımı tarihinden önceki şirketlerin 6224 sayılı Kanundan doğan haklarının saklı olduğunu belirtmekte fayda görülmektedir. Bu nedenle, 17/06/2003 tarihinden önce holding şirkete ortak olan yabancı sermayeli gerçek ve tüzel kişiler, 6224 sayılı Yasada yer verilmiş olan haklarından da faydalanmaya devam edeceklerdir.

ding şirkete ortak olacak yabancı yatırımcılar yerli yatırımcılarla eşit muameleye tabi tutulmaktadırlar (4875 sayılı Kanun, m.3/a).

- Holding şirketin yabancı sermayeli ortakları, pay sahipliklerinden doğan temettü ve tasfiye bedellerini, bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla yurt dışına serbestçe transfer edilebilirler (4875 sayılı Kanun, m.3/c).

Öte yandan, 86 sayılı Kanunun 2'nci maddesinde, "*Yabancı hissedarların mezkûr kanundan istifadeleri için yapmak mecburiyetinde bulundukları her türlü muameleleri onlar namına takip ve intaca şirket yetkilidir.*" denilerek, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun yabancı sermayedara yüklediği görevlerin de onun adına, pay sahibi olduğu holding anonim şirket tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır. Ancak; 86 sayılı Kanunun göndermede bulunduğu 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun yerini, 17/06/2003 tarihinde, doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay sisteminin "bilgilendirme sistemine" dönüştürülmesini amaçlayan 4875 sayılı "Doğrudan Yabancı Yarımlar Kanunu" almıştır. 4875 sayılı Kanun ile birlikte de, yabancı sermayeli kurulacak şirketler ve şubeler için Hazine Müsteşarlığı'ndan ön izin alma zorunluluğu kaldırılmıştır.

4875 sayılı Kanunun yabancı sermayedara yüklediği tek görev 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "*yabancı yatırımcıların, yatırımları ile ilgili istatistiki bilgileri Müsteşarlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Müsteşarlığa bildirmeleri*"dir. Anılan Kanunun 5'inci maddesine dayanılarak ve de Kanunun uygulanmasını göstermek üzere çıkarılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nde[8] de, şirketlere ortak olacak yabancı sermayedarlarca yerine getirilmesi gerekli bir hususa değinilmemiş, ağırlık yabancı sermayeli şirketler tarafından açılacak irtibat bürolarına verilmiştir.

Bu itibarla, çıkarıldığı dönem itibariyle, holding anonim şirkete ortak olacak yabancı yatırımcıları cezbedici bir nitelik taşısa da, günümüz itibariyle 86 sayılı Kanunun ikinci maddesinin işlevsiz kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

2.3- Holding Şirketlere Tanınan Vergi ve Harç Muafiyetleri

86 sayılı "Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanunun, 04/10/1960 tarih ve 93 sayılı Kanun ile değişik, 3'üncü maddesinde; "*Şirkete ortaklarca Şirket kurulduktan sonra verilecek iştirak taahhütnameleriyle esas mukavelenin tanzim, tasdik, tescil ve ilanı, hisse senedi ve tahvillerinin ihracı Tayyare Pulu, Harç, Damga Resmi ve Belediye İlan Resminden muaftır. Şirket, Ticaret ve Sanayi Odaları kaydiyle ücretinden muaftır.*" denilmiştir.

Dikkat edileceği üzere, burada vergi ve harçtan muaf edilen üç unsura yer verilmiştir. Bunlar, sırasıyla;

- Holding anonim şirket kurulduktan sonra, pay sahipleri tarafından verilecek olan iştirak taahhütnameleri,
- Şirket esas sözleşmesinin tanzim, tasdik, tescil ve ilanı,
- Şirket tarafından hisse senedi ve tahvil ihraç edilmesi.

Kanunun çıkarıldığı dönemde yürürlükte olan Tayyare Pulu uygulaması, 28/5/1934 tarih ve 2459 sayılı Tayyare Resmi Hakkındaki Kanunun 1/7/1964 tarih ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun

[8] 20/08/2003 tarih ve 25205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

31'inci maddesinin üçüncü bendi ile yürürlükten kaldırılması üzerine, uygulamadan kaldırılmıştır. Bu çerçevede, holding anonim şirketin esas sözleşmesinin düzenlenmesi ve onaylanması, ticaret siciline tescil ettirilmesi ve de ilanı,[9] her türlü harçtan ve damga vergisinden[10] muaftır.[11] Holding anonim şirket tarafından hisse senedi ve tahvil ihraç edilmesi (çıkarılması) durumunda da, hisse senedi ve tahvillerin ihracı damga vergisi ile 492 sayılı Harçlar Kanunu çerçevesinde terettüp eden harçlardan muaf olacaktır.

2.4- Holding Şirketlere Tanınan Ticaret ve Sanayi Odası Ücret İstisnaları

86 sayılı Kanun, holding anonim şirkete, üye olmaları zorunlu bulunan ticaret ve sanayi odalarının kayıt ve ücreti konusunda da muaflıklar getirmiştir. 86 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinde geçen ticaret ve sanayi odaları kaydı ile ücreti, esasında, o zaman yürürlükte olan 08/03/1950 tarih ve 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu"nun 24'üncü maddesinde öngörülen odaya "kayıt ücreti" ile "yapılan hizmetler karşılığı alınan ücretler"i içermekte idi. Ancak, 5590 sayılı Kanun, 1/6/2004 tarih ve 25479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 103üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmış ve "diğer mevzuatla 8.3.1950 tarihli ve 5590 sayılı Kanuna yapılan atıflar"ın 5174 sayılı Kanuna yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede, holding şirketler, 5174 sayılı Kanun gereği, ticaret ve sanayi odalarının üyelerinden almaları zorunlu olan kayıt ücreti ile açıkça "ücret" olduğu belirtilen ödemelerden muaftırlar.

Bilindiği üzere, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 9'uncu maddesi gereği, ticaret siciline kayıtlı tacirler ile sanayici ve deniz taciri sıfatını haiz tüm gerçek ve tüzel kişiler, bunların şubeleri ve fabrikaları, bulundukları yerdeki ticaret ve sanayi odasına ya da müstakil kurulmuş ise ticaret odasına kaydolmak zorundadırlar. Dolayısıyla, tüzel kişi tacir olmaları noktasında, holding anonim şirketlerin bulundukları yerdeki ticaret ve sanayi odasına veya müstakil kurulmuş ise ticaret odasına kaydolması gerekmektedir.

Aynı Kanunun 23'üncü maddesine göre, odaların gelirlerinden birisi "kayıt ücreti"dir. Kayıt ücreti, üyenin odaya kaydı sırasında ödenmesi zorunlu olan bir ücrettir. 5174 sayılı Kanunun 77'nci maddesine göre, süresinde ödenmeyen kayıt ücretlerine, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca günlük gecikme zammı tahakkuk ettirilir. Kayıt ücretleri ile bunlara ait kesinleşen gecikme zamlarının tahsiline ilişkin olarak oda, borsa ve Birlik Yönetim Kurulunca verilen kararlar ilâm hükmünde olup, icra dairelerince yerine getirilir.

---

[9] Bu hükümden, şirketin tescil ve ilanını anlamak lazım gelir. Zira, tescil ve ilan ettirilen şirket esas sözleşmesi olmakla birlikte, harç doğuran işlem tüzel kişi tacirin işleteceği ticari işletmenin tescil ve ilan ettirilmesidir.

[10] 1/7/1964 tarih ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 31'inci maddesi ile birçok kanunda yer verilen reklam ve ilanlara ilişkin Damga Resmi hükümleri ile 28/5/1934 tarih ve 2459 sayılı Tayyare Resmi hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırıldığı halde, Damga Vergisi Kanunu'nun 31'inci maddesinin 6ncı fıkrası ile 86 sayılı Kanunun, 4/10/1960 tarih ve 93 sayılı Kanunun 1'nci maddesi ile değişik 3'üncü maddesindeki damga vergisi istisnası hükmü aynen muhafaza edilmiştir.

[11] Bu manada, şirket esas sözleşmesinin noterce veya ticaret sicili müdürlüğünce tasdik edilmesi ya da ticaret siciline tescil edilmesi durumunda, 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca tahsil edilen noter ve ticaret sicili harçlarından muaf olduğunu söyleyebiliriz.

Ancak, 86 sayılı 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereği, holding anonim şirketler, ticaret ve sanayi odasına kaydolurken kayıt ücreti ödemeyeceklerdir (Altaş, 7 Ağustos 2010). Ayrıca, 5174 sayılı Kanunun 23'üncü maddesinde açıkça ücret olarak geçen "yapılan hizmetler karşılığı alınan ücretler" ile "tarife tasdik ücreti" de holding şirketlerden alınmayacaktır. Kanımızca, ***holding şirketlerden yanlışlıkla bu ücretler alınmış ya da holding şirketler bu Yasadan haberdar olmadıkları için ödemişler ise, alınan ücretlerin iade edilmesi gerekir. Bu manada, holding şirketlerin, geçmişe dönük olarak ödedikleri ücretleri belirleyip üyesi oldukları ticaret ve sanayi odalarından talep edebilecekleri kanısındayız.***

3- SONUÇ

Uygulamada fazlaca bilinmemekle ve hatta hiç duyulmamış olduğu tahmin edilmekle birlikte, 1960 yılında holding şirket kuruluşunu teşvik etmek üzere 86 sayılı Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Anılan Kanun yarım asırdan fazla bir süredir yürürlüktedir. Anılan yasaya göre; holding şirketin kuruluşu, Türk Ticaret Kanunu'nun kuruluşa ait hükümlerinden, tahvil ihracı ise Türk Ticaret Kanunu'ndaki miktar sınırlamasından muaftır. 86 sayılı Kanunda, holding şirkete ortak olacak yabancı sermayedarlar için de birtakım teşvikler öngörülmüş, ayrıca, şirket kurulduktan sonra verilecek iştirak taahhütnameleriyle esas sözleşmenin tanzim, tasdik, tescil ve ilanı, hisse senedi ve tahvillerinin ihracı harç ve damga vergisinden muaf tutulmuştur.

86 sayılı Kanun uyarınca, holding anonim şirketler, ticaret ve sanayi odalarına kayıt esnasında ödenecek olan kayıt ücreti ile sair ücretlerden de muaftırlar. Holding şirketlerden yanlışlıkla bu ücretler alınmış ya da holding şirketler bu Yasadan haberdar olmadıkları için ödemişler ise, alınan ücretlerin iade edilmesi gerekir. Bu manada, holding şirketlerin, geçmişe dönük olarak ödedikleri ücretleri belirleyip üyesi oldukları ticaret ve sanayi odalarından talep edebilecekleri kanısındayız. Bununla birlikte, ülkemiz holding şirket uygulamasının yarım asırda ulaştığı muazzam seviye ve gelinen noktada holding şirketlerin büyük sermaye yapılarına sahip olması, ayrıca 86 sayılı Kanun ile tanınan teşviklerden bazılarının zaman içerisinde yapılan yasal düzenlemeler sonucu işlevsiz kalması, anılan Kanunun yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çıkarıldığı dönemde ülkemizin herhangi bir holding şirkete sahip olmadığı dikkate alındığında, 86 sayılı Kanunun teşvik edici bir kanun olduğu söylenebilirse de, günümüz koşullarında anılan yasanın işlevini ve amacını yitirdiği düşünüldüğünden, yürürlükten kaldırılmasının uygun olacağı kanısındayız.

KAYNAKÇA

- ALTAŞ, S. Ülkemizde Holding Şirket uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Ağustos 2002, Sayı:116, s.217-221
- ALTAŞ, S. Holding Şirketlere Tanınan Muafiyet ve İstisnalar, Kazancı Hukuk Dergisi, Mayıs-Haziran 2010, Sayı:69-70
- ALTAŞ, S. Holding Şirketler Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıt Ücreti Öder mi?, Dünya Gazetesi, 7 Ağustos 2010
- ALTAŞ, S. Holding Şirketler Hangi Hallerde Genel Kanunî Yedek Akçe Ayırmaz?, Yaklaşım Dergisi, Temmuz 2016, Sayı:283 , s.228-230

- Komisyon Raporu: (1960) 17/09/1960 tarihli ve 2/56 sayılı Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Tanınacak Muafiyetlere Müteallik Kanun Teklifi ve Milli Birlik Komitesi İktisat Komisyonu Raporu
- T.C. Yasalar (09.07.1956) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı)
- T.C. Yasalar (22.09.1960) 86 sayılı Yatırımlar (Holding) Anonim Şirketine Bazı İstisna Ve Muaflıklar Verilmesine Dair Kanun, Ankara: Resmi Gazete (10610 sayılı)
- T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)
- T.C. Yasalar (30.12.2012) 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (28513 sayılı)
- T.C. Yasalar (30.07.1981) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (17416 sayılı)
- T.C. Yasalar (17.06.2003) 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (25141 sayılı)
- T.C. Yasalar (11.07.1964) 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (11751 sayılı)
- T.C. Yasalar (17.07.1964) 492 sayılı Harçlar Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (11756 sayılı)
- T.C. Yasalar (01.06.2004) 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (25479 sayılı)